

Declarație

Legea secretului de stat și secretului de serviciu ar putea afecta grav accesul la informațiile de interes public și frâna procesul de democratizare a societății

Recent, din surse neoficiale, a devenit cunoscut faptul că încă anul trecut Parlamentului Republicii Moldova i-a fost prezentat spre examinare proiectul de *Lege cu privire la secretul de stat și secretul de serviciu (nr. 4039 din 3.12.04)*, elaborat de Serviciul de Informații și Securitate și aprobat prin *Hotărârea Guvernului (nr. 1333 din 2.12.04)*.

Nu e pentru prima dată când acte normative de importanță majoră, care pot afecta realizarea drepturilor fundamentale ale omului și funcționarea institutelor demoractice, sunt elaborate în mare taină, fără a implica în acest proces structurile societății civile, fără a desfășura dezbateri publice prealabile.

Proiectul în cauză are ca scop „înlocuirea *Legii cu privire la secretul de stat (nr. 106-XIII din 17 mai 1994)*..., dat fiind faptul că prevederile actelor normative în vigoare necesită o revizuire esențială întru ajustarea lor la cerințele actuale în domeniul protejării secretului de stat, reglementării statutului juridic al informațiilor ce constituie secret de serviciu, stabilirea răspunderii pentru încălcarea legislației cu privire la secretul de stat și secretul de serviciu”, – se subliniază în Nota informativă care însoțește proiectul.

Autorii au preluat mai multe prevederi din *Legea cu privire la secretul de stat* în vigoare, altele au fost redactate, trunchiate arbitrar, incluzându-se, totodată, un șir de capitole și articole vagi, ambigue, cu o mare marjă de interpretare, care au, de fapt, un singur scop: îngrădirea maximă a accesului publicului la informațiile oficiale, inclusiv la așa - numitele „informații de serviciu” – o preluare nefericită a unei inițiative retrograde dintr-o altă țară privind protecția informațiilor clasificate, categorie reanimată, specifică perioadei sovietice și vehement criticate de instituțiile internaționale.

Chiar și la o simplă lectură a proiectului observăm că acest document a fost elaborat fără a se ține cont de actuala practică internațională, de prevederile *constituționale*, cele ale *Legii privind accesul la informație*, de cerințele - cheie ale *Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale*. De asemenea, nu s-a luat în considerație nici *Recomandarea Rec(2002)2 a Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei către Statele membre privind*

accesul la documentele publice care recunoaște în mod explicit zece categorii de interese ce pot justifica limitarea accesului la documente, cu **condiția că limitările să fie stabilite cu exactitate prin lege, să constituie măsuri necesare într-o societate democratică și să fie proporționale cu protejarea următoarelor scopuri:**

- *securitatea națională, apărarea și relațiile externe;*
- *securitatea publică;*
- *prevenirea, anchetarea și urmărirea activităților criminale;*
- *viața privată și alte interese private legitime;*
- *interesele comerciale și alte interese economice, private sau publice;*
- *egalitatea părților la o instanță jurisdicțională;*
- *natura;*
- *misiunile de tutelă, inspecție și control din partea administrației;*
- *politica economică, monetară și rata de schimb a statului;*
- *confidențialitatea deliberărilor în cadrul sau între autoritățile publice pe parcursul pregătirii interne a unui dosar.*

În acest context, includerea în proiect a conceptului „**secret de serviciu**” e de-a dreptul șocantă. Astfel, conform proiectului de lege, informații secrete de serviciu, constituie „*informațiile protejate de stat în domeniile de activitate a autorităților publice, a căror divulgare sau pierdere poate cauza prejudicii autorităților publice și / sau statului și accesul la care este limitat în interes de serviciu*”. Prevederea nicidecum nu se încadrează în restrângerile, prevăzute de art. 54 al Constituției Republicii Moldova, de Convenția Europeană pentru Drepturile Omului și de recomandările Consiliului Europei. Noțiunea, practic, permite secretizarea arbitrară a oricărei informații oficiale, pe motivul pericolului „**prejudicierii autorităților publice**”.

Este inadecvată și periculoasă și modalitatea de atribuire a informațiilor la secretul de serviciu. Ea va fi efectuată de către *conducătorii autorităților publice, în temeiul normelor (?!), aprobate de Guvern, prin aprobarea nomenclatoarelor detaliate (?!) care urmează a fi secretizate*. Proiectul mai prevede că la „*angajarea, numirea sau alegerea în funcție într-o autoritate publică cetățeanul își asumă în scris obligația de păstrare a secretului de serviciu*”. Un capitol nou este consacrat „*răspunderii pentru încălcarea legislației cu privire la secretul de stat și secretul de serviciu*” – 12 dispoziții ale art. 44 din proiect stabilesc componente de infracțiuni, contravenții administrative sau abateri disciplinare legate, în special, de nerespectarea regulilor de protecție a categoriilor nominalizate de secrete, urmăresc, de fapt, scopul de a intimida funcționarii să-și realizeze obligațiile constituționale privind informarea publicului.

Proiectul menționat ignoră dispozițiile *Legii privind accesul la informație (nr. 982 – XIV din 11.05.2000)* referitoare la prioritatea interesului public în procesul de adoptare a deciziilor ce țin de accesibilitatea informațiilor deținute de autoritățile publice, precum și excluderea pedepsei pentru divulgarea informațiilor

cu accesibilitate limitată dacă dezvăluirea informațiilor nu atinge și nu poate să atingă un interes legitim legat de securitatea națională sau dacă interesul public de a cunoaște informația depășește atingerea pe care ar putea să o aducă dezvăluirea informației. Mai mult chiar, unele dispoziții contrare ale proiectului, fiind adoptate, vor genera, în virtutea normelor tehnicii juridice, abrogarea tacită a dispozițiilor respective ale *Legii privind accesul la informație*.

Deosebit de gravă este și excluderea din proiectul de lege a controlului parlamentar, interdepartamental și departamental, a supravegherii exercitate de către procuror privind apărarea secretului de stat, prevederi necesare și existente în Legea în vigoare. Conform proiectului, acest control le va reveni *conducătorilor autorităților publice și întreprinderilor, subdiviziunilor lor interioare de protecție a informațiilor secrete (?!) și Serviciului de Informații și Securitate*. Surprinzător, dar chiar și Președintele țării a fost lipsit de vre-o împuternicire în ceea ce privește atribuirea informațiilor la secret de stat și protecția lor (specificate în Legea în vigoare). În schimb, au fost inventate 14 împuterniciri pentru Serviciul de Informații și Securitate, printre care, „*constatarea cazurilor de încălcare a normelor privind protecția informațiilor secrete și aplicarea (?!) sancțiunilor contravenționale prevăzute de lege*”.

Proiectul *Legii cu privire la secretul de stat și secretul de serviciu* va constitui, în cazul adoptării sale în forma aprobată de Guvernul Republicii Moldova, o lovitură gravă libertății de exprimare, așa precum aceasta este reglementată de art.10 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului și, în particular, libertății de a primi și de a comunica informații. Este evident că proiectul *Legii cu privire la secretul de stat și secretul de serviciu* vine să submineze integritatea și implementarea *Legii privind accesul la informație*, act normativ apreciat pozitiv de organismele internaționale, dar atât de recalitrant primit de autoritățile publice de toate nivelurile de la noi, după cum indică rezultatele monitorizării aplicării acestei legi. O posibilă adoptare a proiectului respectiv va afecta catastrofal accesul persoanelor la informațiile de interes public și va frâna procesul de democratizare a societății. În schimb, va stimula corupția și fărâdelegile funcționarilor de toate nivelurile, certați cu legea, cărora li se vor deschide posibilități nelimitate de a se ascunde după paravanul „**protecției secretului de serviciu**”.

Neîndoielnic, este necesar de a revizui, în sfârșit, cele patru (!) acte normative, consacrate aceluiași domeniu – *Legea securității statului (nr. 618-XIII din 31.10.95)*, *Legea privind organele securității statului (nr. 619-XIII din 31.10.95)*, *Legea privind Serviciul de Informații și Securitate (nr. 753-XIV din 23.12.99)* și *Legea cu privire la secretul de stat (nr. 106-XIII din 17.05.94)*). Probabil, este rațională elaborarea, cu participarea societății civile, a unui singur act normativ, viabil și adecvat cerințelor actuale, evitându-se repetările, contradicțiile, prevederile declarativiste, o condiție primordială fiind asigurarea maximă a liberului acces al publicului la informațiile oficiale, maximei

transparențe a activității instituțiilor statale, dându-se prioritate interesului public, dar nu secretizării excesive a informațiilor oficiale.

La 11 mai curent se împlinesc 5 ani de la adoptarea *Legii privind accesul la informație*. Actualul Guvern ar putea marca această modestă aniversare printr-un îndemn către toate instituțiile publice de a garanta și de a asigura liberul acces al persoanelor la informațiile oficiale, dar și prin retragerea proiectului de lege atât de controversat. Cu atât mai mult, cu cât asemenea acte normative necesită a fi avizate de către experții Consiliului Europei, iar proiectul respectiv, pur și simplu, i-ar șoca, punând într-o lumină absolut defavorabilă Parlamentul Republicii Moldova.

**Centrul „Acces-info”,
Centrul Independent de Jurnalism,
Asociația Presei Independente,
Asociația Presei Electronice APEL,
Uniunea Jurnaliștilor din Republica Moldova,
Comitetul pentru Libertatea Presei,
Asociația Jurnaliștilor Economisti,
Asociația Media -„IMPACT”,
Asociația Jurnaliștilor de Mediu și Turism Ecologic**